

Varga Csaba

EGY RÉGI MAGYAR TÁJNYELV A BRIT SZIGETEKEN

(Az angol *szókincs magyar szemmel* című könyv rövid ismertetője)

Ismert régi vicc: amikor elmondták a paraszt bácsinak azt az új felfedezést, hogy a föld gömbölyű és forog, miáltal éjszaka fejjel ellenkező irányba kerülünk, ő fejesóválva ezt válaszolta: “– De hiszen akkor éjszaka lepotyognának a dinnyém!” Vagyis az ember nehezen adja fel megszokott, kereknek hitt világképét. Mert elveszítené biztonságérzetét. Így aztán hiába hallgat meg akár minden kifogástalan érvet is, óhatatlanul ott lebeg benne a gyanú, hogy tán mindez csak tévedés, s marad inkább a régi kerékvágásban. Csak valamilyen sokkoló hatásra billenhet át teljes egészében megszokott nézőpontjáról a másik, új nézőpontra. E kis tanulmánnyal efféle erős érzelmi hatást szándékozok kiváltani az olvasóban, a címben megadott témát illetően. (Ne tessék még ítélni, hiszen éppen ez az!)

Induljunk ki egy egyszerű szóból.

Az angol *house* és a német *Haus* ugyanaz a szó, hiszen egyezik *a)* a jelentés és *b)* a szóalak, ami azonosságuk teljes értékű bizonyítéka. A magyar *ház* – mai, ám nagyon régies kórógyi kiejtéssel: *háoz* – szó is azonos velük, hiszen ugyan csak megfelel a fenti *a)* és *b)* feltételnek. Vajon kié a szó?

A következőkhöz előzetesen csak annyit kell tudni, hogy a magyar teljes egészében képi beszéd, s a szavak is képeket fejeznek ki. De nincs végtelenül sok alapkép (őskép, de mindegyik alapkép tulajdonképpen mozgókép), s e néhány alapképből-alapszóból a ragozás segítségével született meg a milliós magyar szókincs, mely ráadásul bármikor, bárki által korlátlanul tovább is bővíthető. (Ez a ragozó szóalkotói elv egyszerű következménye.)

Legyen a rendszer működésére példa a fog gyök, melynek értelménye így írható körül: szorít, tart, megköt. E fog gyökből: fogad, fogas, fogócskázás, fogdos, fogadalom, fogat, fogda, fogó, fogadó, foglaló, foglalat, fogantatás, fogantyú, fogékony, fogoly, foglalár... s pl. előtéttel: elfogulatlan, felfoghatatlan stb. Továbbá a festék is fog, a kérdés is lehet fogós, de lágyan s a-val ejtve a fagy is ez a szó, mint ahogyan mondjuk is: „fogós az idő”, azaz fagyos, de a függőleges, a függelem, függöny és a füge is e gyököt tartalmazza. Mert tart, fog az is, ami füg(g).

Figyeljük a lényegét: például a szeplőtlen fogantatás, a fogda és a fogantyú egészen távoli jelentések, ám ugyanaz a kép, látvány a lényegük: fog (megtart). S ennek az egyetlen képnek a „terében” mozognak a fenti példák: e képtérbe helyeztünk mindent, ami lényegi látványa szerint bele tartozik. A gyök folytatásai: a

ragok, toldalékok szerepe pedig csupán annyi, hogy velük e képtéren belül a megfelelő pontra irányíthassuk a figyelmet. Vagyis a magyar szavak nem véletlenszerű hanghalmok, s nem elkülönítik a világ egyes részeit, hanem összekötik mindazt, ami az átfogó képi elv szerint összetartozik. Másként mondva: nem tördeljük szét a világegyetemet a szavak által is a legapróbb részleteiig, hanem a szavak által is a maga teljességében igyekszünk megérteni, „felfogni” a világot. Hiszen láttuk, hogy például még a tovább képzett *fogan*-tatás és a *fogan*-tyú is ugyanaz a szó a *fogan*-ig, csupán a folytatásuk különbözik: -tatás, illetve -tyú. De még e végek sem adnak „kézzelfogható”, tárgyias jelentést. A szerves műveltségnek ez az alapképekre épülő szóalkotói elve olyannyira kifinomult, hogy csak rontani lehet rajta.

A fent bemutatottak szerint tehát nem megérteni, hanem *meglátni* kell, hogy az alábbi példaszavaknak sem a jelentésük, hanem csupán a vonatkozásuk tér el: egyazon KÉP hajlítgatása valamennyi. Pontosan úgy, ahogyan a csiszolt gyémánt is ugyanazt a fényt tükrözi vissza, de ezerféle módon. Most azonban az előbbinél is hátrébb kell lépnünk, el egészen a szó, ezúttal a ház legvégső, tiszta ősgyökéig, pontosabban ősképéig. S figyeljük meg, hogy ennek az ősképnek mi módon keletkeznek a legváltozatosabb s csak „színárnyalatban” eltérő tükröződései. A fenti példázattal élve: a gyök a fény, a szóalkotói elv a csiszolt gyémánt:

- a) A ház ősgyöke: *ho*. A *ho* ősgyök által megadott kép: felül lévő, befedő, valami fölött elhelyezkedő. Innen a téli csapadék *hó* megnevezése is: belep, fed, felül van. Tessék csak kinézni télen hóesés után: fedi a tájat. Tehát a *hó* sem tárgy szerinti, hanem a legjellemzőbb látvány szerinti megnevezés.
- b) *Ho* úgy képezve, mint a *hav*-az, *por*-oz szavakat: *hoaz* (*ho*-az, *ho*-oz), összevontan ejtve: *haz*, ház (tehát ige lenne ez), mely szó jelentése már világos: óv, véd, fed. A ház tehát óv: *ho*-oz bennünket (hóz!): belep). Ez a ház, *háoz*, *house* és a *Haus* jelentése. Így a *haza* szót is értjük: óv, véd. Ugyanakkor angol *haze* = ködbe borít, ködfátyol, vagyis ami befed, eltakar. Ugyancsak ezt teszi a *hose* = harisnya. E *haz* a *hazug* (*hoaz*-og) szó gyöke is: fed, takar, ez esetben leplező, takargató értelemben. (Csak a képet tessék nézni, ne tessék tárgyakra gondolni: itt bizony nincs, mert hogy éppen ez a lényeg!)
- c) A *ho* úgy képezve, mint *pl*. *mal*-om, *al*-om: *hom* (*ho*-om). Jelentése a fentiek után már bizonyára teljesen világos: ami fed, véd, ami valami fölött van. Ilyen például a bőr legfelső, védő rétege, a *hám*. Az ígás állatra tett felszerelés ezért ugyancsak *hám*. Továbbá, ha lejön a felső, védő réteg: *hámlik*, aki a védő réteget leszedi: *hámoz*, avagy *hámt* > *hánt*. A felső réteg: *háncs*. *Hom* m-n változással: *hon*, ez lágyan ejtve: *huny* (változással: *kuny*, *kum*) mindkettő ugyancsak óv, véd, befed, hon esetében a népet, huny esetében a szemet, s embert a *kunyhó*. Ám angol *hame* = *hám*(iga), *home* = *haza*, *hazai*, *otthoni*, német *Heim* = *haza*. Ilyen mértékű, ennyire kiterjedt véletlen egybeesés ez esetben sem lehetséges. De még bőven folytathatjuk a sort.

Pl. *hamu*, *hamv*: ami fedi, beborítja a parazsat, *hom-ály-os*: takart, fedett. A *hamiskodó* a fentiekből szintén megérthető: takargató, rejtegető, leplező, akár csak az előbb említett *hazug*. Ugyanakkor angol *hum* = rászedés, ámtás, *humbug* = szemfényvesztés, ámtás. Honnan tudták a magyar szó legmélyebb értelmét? Még tovább lépven: *ham* vékony hangon *hím*, ebből pl. a *hímpor*: ami a lepke szárnyát fedi, fedő por, fedő réteg. Aki *hímez*, fedő réteget hoz létre. *Hímez-hámoz* értelménye tehát: elfed-kitakar (váltogatva elrejtí-láthatóvá teszi a belső lényezet, lásd pl. „van takargatni valója”). Bizonyítékaink vannak arra, hogy a *hámt* > *hánt* szóból h-sz hangváltással (mint pl. *hörpöl-szörpöl*) lett a *számt*, majd ebből a *szánt* szó. Mert a szántó ember *hámozza*, *hántja* (h>sz: szántja) a földet.

- d) Ho úgy toldva, mint a sor, por, szár szavakat: hor (ho-or, ho-ar). S íme a fed, takar értelmény (KÉP) ismét kiviláglik: *harisnya*, s épp így fed a *harmat* is: egyik a lábat, másik a füvet. Ugyanakkor angol *hoar* = dér, hóharmat, zúzmara, *hair* = haj: mindegyik fed, takar, mint a *hajlék* is és a *haj* is: burok mindegyik. A *hajma* > *hagyma* is takarót, burkot, héjast jelent. Innen a *hajó* szó is, mely az angolban: *hoy*. A *hair* és a *haj* között csupán r-j hangmódosulás áll, mint pl. *hurrá* = *hajrá* szavak esetében is (hur rá = haj rá: „hegyibe!, tetejére!”). A takaró réteg: *hártya* (pl. izomhártya), h-k: kártya, angol *carte*. Ha a védő réteg lejön: *háramol*, aki a felszínt koptatja: *horhol* (horh-ol), *horol* vagy *horzsol*. *Horol* h-s váltással (mint pl. *hápog-sápog*): *sarol*, vagyis *horló* > *sarló*. A lekopott felszín: *horhos*. A *hárs* neve abból adatik, hogy könnyen lejön a kérge.
- e) Hor h-b váltással (mint pl. *horzsol*=*borzol*): *bor*, mint borít, burkol, bőrke, bőr, ebből az angolban *bare* (böre > póre: meztelen), *barker* (kéreglehántó, azaz „burok-er”). A *bark* pedig pontosan burk, burok, így lehet a jelentése egyaránt fakéreg is és bárka (bark-a) is. A burkoló szörzet: *barka*, *barló*, kis szőrös állat: *barika*, s innen a *borbély* és a *borz* szó is. *Borzalmas* értelménye: (szőr)borzoló. *Barb* = szakáll, apácafátyol, de e két értelme csak úgy lehet, ha jelentése ugyancsak burok. (Erre már nem térek ki, csak itt megjegyzem, hogy hor h-sz váltással viszont, mint például *hörpöl-szörpöl*: szőr.) Az angol *board* is burok s hangátvetéssel azonos a *borda* szóval. Angol jelentései: fedélzet, deszkalap, padlóz, deszkáz, azaz burok, burkol. Angol *bury* = borít, azaz (be)borít (burkol): elföldel, eltemet. Ha felhő borítja az eget, akkor *borult*, *borongós* az idő. A hidegvizes lepedő a testen: *borogatás*. Angol *burlap* = bur(koló)lap: csomagoló vászon, vagyis bur(ok)lap. Érdekes a *bursa* és a *burse* szó (tömlő, illetve egyházi pénzalap). Előbbi egyszerűen bőrtömlő: „bőr-se”. *Burse* is ugyanez, csak áttételesen: *bőrzacskót* körbehordva gyűjtött pénzt jelent. (*Burs*-e azonos az -ly-nal toldott *pers*-ely szóval, mely olyan képzésű, mint pl. a tár szóból képzett *tars*-oly.)

- f) Hor, har h-f váltással (mint pl. hentereg-fentereg) az angolban: *fur* = prém, lepedék, tetőburkolat, azaz gyöke egységesen azonos a *burok* szó gyökével s a h-f váltás miatt *fur* végül is *hair*, hiszen ez utóbbi is csak burkot jelent.
- g) Ho úgy képezve, mint a pót, falat szavakat: hoat (ho-at), összevontan ejtve: *hat*. A fentiek alapján tudjuk már, hogy e szó fedő jelentésű. Angol *hat* = fejfedő, kalap, sapka... a németben *Haut* = bőr, hám, azaz szintén fedő.

Ennyi tán elegendő is annak belátására, hogy a *ház* magyar szó. Ám több is kiderült. A *ház*, *háoz*, *house*, *Haus* szó jelentésének magyar szemszögből való feltárása közben megértettük a *hose*, *hame*, *home*, *Heim*, *hoar*, *hair*, *hoy*, *fur*, *hat*, *Haut*, *humbug*, *hum*, *barb*, *bare*, *bark*, *barker*, *bur(lap)*, *bursa*, *burse*, *board*, *bury*, *carte* szavakat is. Ebből az eredményből már általánosíthatunk is (a szókincsre vonatkozóan, mert e dolgozatban a szókincsről beszélünk, a mondatalkotás már egy másik nagy kör, ám abból tán még tisztábban kitűnnek az alábbi következtetések):

1) Míg mi a saját nyelvünkön belül maradván könnyedén megfejtjük az indoeurópai nyelvek szavait (nem az általában távoli s árjának nevezett nyelvekről beszélünk, hanem európaiakról, ami nem tévedés, lásd a dolgozat végén a kis párbeszédet), addig ők nem képesek saját szavaik ennyire mély feltárására. Következésképpen szavaik mind a ma magyarnak nevezett ősnyelv sérült leszármazottai. Ez logikai egyszerűség. (Angol nyelvre a teljes körű, részletes bizonyítást *Az angol szókincs magyar szemmel* című könyvemben mutattam be. – Frig Kiadó, 2007.)

2) Már e kis szófejtésből is látható, hogy szavaink nem értelmetlen hanghalmazok, hanem szellemi alkotások az utolsó hangig, s hogy szókincsünk hatalmas, összefüggő szóhálózat. (Mert maguk az ősgyökök is zárt rendszert alkotnak.)

Ha pedig összevetjük a fenti két következtetést, kiderül – ne lepődjenek meg ezen –, hogy *eredetileg* az ember mindenben értelmes volt és soha sem töltötte idejét pl. *humbug* szavak kitalálásával és terjesztésével. Hanem mindig jó okkal nevezett meg bármit is. (Más kérdés, hogy sok nép már elfeledte a világot egészében tükröző szerves szóalkotás módját. Számukra a világ valóban kifordult sarkából.) Mert kérem, vajh, miképpen lenne elképzelhető, hogy amikor az ember számol: értelmes, amikor épít: értelmes, amikor zenél: értelmes, amikor orvosol: értelmes, amikor tanít: értelmes, amikor kertészkedik: értelmes, amikor főz: értelmes, amikor varr: értelmes, amikor szobrot készít: értelmes, amikor tervez: értelmes stb., s mióta világ a világ, egyedül és kizárólag csak a szóalkotás közben önti el az agyát a teljes sötétség? Könnyen belátható, hogy ez merő képtelenség.

Vagyis nem az ember agyának egy sávja fekete, mint az éjszaka – és csakis a szóalkotást érintené ez a szellemi űr –, hanem fordítva: mi nem tudtunk eddig valami nagyon fontosat az emberi szellemről, vagyis mai tudásunkban, azaz témánkat illetően a „mértékadó” európai nyelvtudományunk művelőiben van

egy nagy-nagy, sötét folt. (Ebből mutatok itt is kiutat Czuczor Gergely XIX. században megkezdett útját tovább járva.¹) A sötét folt oka az, hogy a mai európai nyelvek harmadrendű keverékek (bocsánat, de így igaz), s azokból nézvést már nem látható meg a nyelvi tisztaság, a szellemileg tiszta, szerves szókincs, nyelv, melyből az ő nyelvük is vétetett. A kevert nyelvek tényleg kiüzettek a Paradicsomból. Így tudósai csak járnak-járnak körül századok óta a számukra átláthatatlan ködöt. Saját, a szervesség szempontjából szétroppant nyelvükből kiindulva nem is láthatják meg a tiszta forrást. Szomorú figyelni vergődéseiket.

Hogy ez a megállapítás mennyire megalapozott, jól láthattuk: ha a fenti szófejtési módot alkalmazzuk, felfénylik előttünk az emberi értelem eddig sötétben lévőnek tűnő része. Olyannyira, hogy már a kis bemutató által is nem csak néhány évszázad, néhány évezred, hanem tízezer évek szellemi történéseibe láthatunk bele – legalábbis ami a szóalkotói szándékokat illeti, de ez meg sok egyébre is fényt vetít. Nem csak homályosat, hanem gyakorta nagyon éleset. S nem csak a mi nyelvünkbe, nem csak az angolba, hanem a földkerekség egykori és mai nyelveinek java részébe is beláthatunk így. Tudtommal már csak mi. Így joggal tehetjük fel, hogy a mi nyelvünk a tiszta forrás. Ahogyan Berzsenyi Dániel fogalmazta: „*A magyar nyelv tán az egész óvilág nyelveinek gyökere és anyja*”. Mert hogy ez a XIX. század első felében még közismert volt, de aztán e tudás töröltetett a köztudatból, tudományból. Ám annak tiszta megértéséhez, hogy miről is van szó, fontos tudatosítani magunkban, hogy az ősnyelv mai, „magyar” megnevezése nem vetíthető ki a múltra, mert ez a megnevezés csak az 1200-as évektől kezdett megjelenni, az uralkodó réteg, a megyeri nemzetség nevére. Pedig ők nem is „magyarul” beszéltek, csupán beolvadtak az őslakosságba. De a helyszín azért rendben, mert a magyarok által ma beszélt ősnyelv a Kárpát-medence ősnyelve. Nem jött az ide sehonnan sem, csak ment rendszeresen szerteszt, minden égtáj felé. Ahogyan az ősi pentaton zenénk is. Mint Kodály Zoltán mondta: „...*kétségtelennek kell tartanunk, hogy a magyar dal a nyelvvel egyidős*”, s ne tessék elhinni, hogy külön-külön is mehetett elfele a zene és a nyelv.² Így nézve pedig már semmi csodálkozni valót sem találhatunk abban, hogy a legkülönbözőbb helyeken is a ma magyarnak nevezett nyelv törmelékeibe botlunk.

Az eddigiekben egyetlen szót (a ház szót) jártunk körül alaposabban, s a gyökerekhez visszanyúlva igazoltuk kiinduló állításunkat. Most pedig következzen az egyezések néhány átfogóbb részlete bizonyosságul. Ám a továbbiakhoz mindenek előtt tisztázni kell, hogy az angol szavak számottevő része csonkává vált, valamint az eredetileg közös szavaknak sok áttételes jelentése jött létre, itt is, ott is. Erre egy példa: *chunk saw* = csonk szó. Az egyenlőség igaz, csak az angolban a *chunk* (fa)

1 Czuczor Gergely-Fogarasi János: *A magyar nyelv szótára*, Magyar Tudományos Akadémia, 1862. CD-n kiadta: Arcanum Adatbázis, www.arcanum.hu, arcadat@axelero.hu

2 Juhász Zoltán: *A zene ősnyelve*, Fríg Kiadó, 2006.

tönk-öt jelent (de tudni kell, hogy a tönk azonos a csonk szóval, miből a sonk-a szó is), a *saw* (szó) pedig csupán példabeszédet, közmondást jelent az angolban. Így aztán az angol a „*chunk saw*” alatt „tönk példabeszéd”-et, a magyar pedig „csonk szó”-t ért, a szavak tökéletes azonossága ellenére. A jelentések efféle „hajlongása” az idő múlásának jele. Ilyen jellegű változást láthatunk részletesebben az alábbi példában. Itt a szop és magas hangú változata, a szip (mint pl. szipog, szippant) egyaránt szerepel, valamint jól látható az eredeti alaknak, a szüü-nek > szív > sziph > szip változása (*az angol jelentést dőlt betűvel szedtem*):

sip | szip, mint szippant, szip eredetileg azonban szív:

kiszív, korthyintás

siphon | „szivony”: *szivornya, szívócső*

sipper | „szipper” (szipp-er), azaz szippantó: *szalma-
szál, szürcsölgető ember*

sop | szop: *felszív, mártogat, átítat*

A szop alatt mi nem értünk mártogatást, s eszünkbe sem jut, hogy a szifon szó hallatán szivornyára (sz-t: tivornyára) gondoljunk. Pedig a szó és a szó által kirajzolt mozgóKÉP ugyanaz, melybe a dobogó szív is bele értendő, mert: szív (vért). Az angol viszont aligha tud kezdeni valamit a szipog, szepeg szóval, de a szíves szóval sem, különösképpen ha ilyen mondatban áll: legyen szíves. (Ne is beszéljünk a szopog > szotyog változatról.)

Ami pedig a csonkulást illeti:

Az angol szavak csonkításában a hódító dánok a lúdasok, mert a teljes szavak elmorzsolásának műveletét ők kezdték el. A Wikipédiában ezt olvassuk erről: „Az akkori dán nyelv egyébként az akkori angoltól szinte csak a szavak végződéseiben tért el. Ezért kezdték az angolok elhagyni a szavak végén levő ragokat, mert így a dánok is megértették, amit mondtak.³ Eredetileg ugyanis az angol nyelv ugyanolyan ragozott nyelv volt, mint bármelyik nyelv.”

Szócsonkításra látunk példát a következő mai angol mondatrészben:

same fresh fine kock neck

Mai magyar kiejtéssel hűen tükröződik az angol beszéd jellege:

szám friss fin kak nyak

Csonkítatlan szavakkal s mai magyar kiejtéssel:

számos friss finom kakas nyakat

3 Ha ezt a leírást összevetjük az e tanulmányban leírtakkal, sok minden további is kiderül számunkra Európa régi nyelveinek eredetéről.

Tehát: szám friss fin kak nyak. Ilyen jellegű torzulás egykor nálunk is felütötte a fejét, egy erős elnyomatás alatt. Gondoljunk csak az akkori üzemi étlapok ajánlatára: pir burg pár káp (pirított burgonya párolt káposztával). Az angol tehát kissé afféle „pir burg pár káp” nyelvvé vált. Ilyen csonkulásra sok példát találhatunk az angolban, de a fentiek miatt hiba lenne az ép magyar megfelelőiktől eltérő szavaknak tartani őket. Csak arról lehet szó, hogy a csonkult angol szó a magyarban még teljes. (Természetesen szó belsejében is lehetséges torzulás, pl. *clutch*, *clench* = kulcs, kilincs.) S hogy nem a magyar lett bővebb később, arra egyértelmű bizonyíték, hogy az efféle angol szavak jelentései olyanok, mintha nem csonkultak volna. Vagyis jelentésük magyarázatát az ép magyar szavak adják. Mint például: *parch* = perzs: perzsel, éget, ekként igének értendő, ám a *parch* (a mai magyarban pörc) szó ige volta csak az igeképző kiesésével magyarázható. Még bonyolultabb a *rent* szó. Ennek eredetije: „áron ada”, ebből összevonással: árenda, s ez fogyott az angolban *rent*-re. (Mint kegyelmed-kelmed-kend.)

Mindenek előtt azonban épségben maradt szavakat mutatok be alább, melyekben nem csak a szótő, hanem annak ragozása is hibátlan maradt. Mint a kiejtésben már nagyon eltorzult kéményseprő = *chimney-sweeper* szó is kifogástalanul őrzi eredeti szerkezetét. Avagy pl. *cheapen* = csappan, *lumpish* = lompos szavak a ragozással egyetemben kifogástalanul egyeznek a mai magyarral.

Íme egy igazoló szómutatvány:

booboo | bibi
buck | bak (őzbak)
buoy | bója
cheapen | csappan: csökken az ára, olcsóbbodik; csappan érteménye: összehúzódik
chide | szid: megró, megdorgál
chirrup | csirip, cirip
chop | csap, csapás, csapkodás, lecsap
dance | tánc, a tán gyökből, miből a tántorog, ténfereg szó is: épp ez a tánc (de ezt is látni kell)
harsh | hars: érdes, durva, rikácsoló, mint pl. harsány, harsog, harsan
hoard | hord: összehord
hogback | hegybak (hegy+bak; bak kiemelkedőt, hátat jelent, pl. bakugrás, fűrészbak, bakot tart)
hoy | hajó
leak | lék, luk
loch | luk
loose | laza
low | le

lush | lés: leveses, innen az angol friss, buja értemény
lumpish | lompos: lomha, tunya, ormótlan
mellow | málló: érett, puha
mere | merő, csupa, pl. merő lucskok
muck | mocsk, mint mocsk(os), mocs(o)k, az angolban:
trágyalé, ganéj, muckrake = mocskrakó
neck | nyak
night | nyugt
poorhouse | pórház, azaz szegényház (pór = szegény)
posh | pocs, pos(vány), az angolban iszap, lágy massa
puff | pöf, pöffen, puffan, pöfékel, az angolban: kifúj,
fuvallat, szélroham
puffed | puffad, puffadt
red | rőt
reddish | rőtes
redneck | rőtnyak (napszíta nyakú)
rouze | ráz (felráz)
shawl | sál
stellar | csillár (csill a csillog, csillan, csillag gyöke is)
tag | tag, mint végtag, angolban: toldalék, vég
tusk | tusk, tüske
torso | törzs
wander(ing) | vándor(olás)
wasted | vesztett: elvesztegetett, elpusztított (waste =
puszta; veszt = foszt = puszt)
whoosh | huss!, hess!

E szavak, az „ízes” angolos kiejtési módot leszámítva, hibátlanul azonosak magyar megfelelőikkel. Természetesen régi kapcsolat lévén, mindig a régies kiejtésünket kell számon kérni az angol szavakon, pl. *elope* = e’lopa: megszőktet (bizonyára a menyasszonyt), *he’re* (helyre) = *hier* (ide). Itt hangvesztésről van szó, de az élő beszédet ugyanilyen mértékben jellemzi a szavak hangjainak szaporodása, azaz „vendéghangok” megjelenése is. Erre mutatok most néhány példát *Az angol szókincs magyar szemmel* című könyvből.

Vendéghang szinte mindegyik hang lehet, pl. kopács-kopá’cs, mihelyt-mihely’st, tüsszent-t’üsszent, *rakacs*-rikács, *hell*-hél(y), így az *l* hang is.

Íme régies és mai példák az *l* vendéghangra a magyarban: csónak-csolnak, csók-csolk, álmélkodik-álmélkodik (ám a szógyök s nem álm!), erőtet-eröltet, sirám-siralm, tódul-toldul, poty-ploty. Ha igaz a magyar-angol kapcsolat, akkor ez az *l* vendéghang az angolban is kimutatható kell, hogy legyen. Hogy jobban átérezhessük e „hangjáték” működését, alább előbb a magyar szót mutatom:

bubor | b'ubber: bubor(ék), búb, púp, dudor, ma a b kez-
dőhang nélkül: bubor-ka > ubor-ka
búbos | bu'bous: búbos, gumós, duzzasztott
csever(észés) | c'aver: csevely (r-ly), fecseg, locsog
csökken | s'acken: csökken-t, lassít
csúsz | s'oush, de ma is él e változata: s'issz(an)
kip-kop | c'ip-c'op, az angolban: lódobogás
kőd | c'oud
köt | c'ot: megkeményedik, összeáll, pl. a cement is, ra-
gasztó is köt, megköt
közös (valójában köz-es) | c'osish: elég közeli; olyan ez,
mintha a távolira azt mondanánk, hogy „távós”,
„távolas”, mint ahogyan mondjuk is két szélső
érték közöttire: közép-es, azaz közepes; érdekes,
hogy mi már nem értjük a „közös” szó igazi je-
lentését, de az angolok még jól alkalmazzák
mente | mant'e
ód(on) | o'd: ó, agg, ód = ót, pl. ót-a, s: ódon | o'den
sík | s'EEK
szuttyos, szutyis | s'uttish
vad, vid | wi'd: vad, v-m: mad (magyarban mély han-
gon: vad-on, magas hangon: vid-ék)

S még néhány gyakori s igen sok szóban meglévő vendéghang, de már csak egy-egy példával bemutatva: ^rrame = ráma, ^blaze = láz, ^sroved = rovott, ^splash = placs. (A két vendéghangot is rejtő ^sp'at kialakulása: poty > p'aty > ^sp'at.)

Nézzünk egyező példákat egy szűkebb témakörből, a számolás világából is:

add | ad, hozzáad, összead
added | adott, hozzáadott (-ed a magyarban: -ett, -ott)
addend | adand: összeadand(ó); ez az igen régi (a la-
tinban is meglévő) -and, -end, -andó, -endő, pl.
leend-leendő, várand-várandó
addende | adandó: toldalékok, azaz (hozzá)adandók
adder | „adder“: aki összead, összeadó
all | áll: egész, teljes, pl. álló nap = teljes nap
any | annyi (az nyi), „annyi” valóban mennyiséget
jelent, ami könnyen belátható az annyi-szor,
annyi-ra szóból; any teljesen összefügg a many
= mennyi szóval

- as | ősz (ma hibásan össz, az őszve: össze rövidülé-
seként), az angolban az eredeti ősz alak áll, pl. a
latin eredetű *assemble* = ősz(ve)csődít, ősz(ve)
gyűjt, *assimilate* = ősz-simul-at(e): őszvesimulat
szavakban
- many | mennyi; az azonosság világos: a magyarban sem
kérdőszó, ez tisztán belátható a mennyi-ség szó-
ból, melyben a mennyi (mi-nyi) egyszerű mérté-
ket jelent, ugyanígy a vala-mennyi szóban is
- pair | pár, páros, páratlan, párosít, párzik, párja, párhu-
zam, párbaj
- some | számos, azaz néhány, ugyanis a sok: számtalan

Természetesen sokszor megváltozott egy-egy hang kiejtése, e szavak azo-
nosságát már nehezebb felismerni, mint pl. húz (választ) = *choose*. E szavakban
vizsgont m-w, v váltást látunk: vándor = *maunder, meander, wander(ing)*, mos =
wash, vesztett (veszejtett) = *wasted*, ment = *went*, mit = *what*, vad = *mad* (örült).
Olykor azonban kicsi a kiejtés változása, csupán a leírt szókép láttat nagyobb
különbséget. Például: sál = *shawl*, pórház (szegényház) = *poorhause*.

Az azonos szóképző elemek közül is említsünk meg néhány példát.

Például a *reddish* = rötes, *bouffant* = pöffent (értsd: pöffedt), *cheapen* = csap-
pan, *wasted* = vesztett (elveszejtett), *mellow* = málló (érett, puha) szavakban tel-
jesen egyeznek a szóképző elemek. Avagy csupán t-d váltás adja a különbséget:
deed = tett (mint cselekedet), *did* = tett (múlt időben), *does* = tesz. Eddig még nem
sikerült olyan szóképző elemet találni az angolban, amely ne lenne meg a mai
magyarban is. Csak egy-egy szóban való használata lehet néha kissé furcsa a mai
magyar fülnek, ami az eltelt időt tekintve nem komoly eltérés. Például: *freshen*
= frissen (frissül: friss-en úgy képzett szó, mint a fröccs-en, hess-en), *refresh* =
ráfriss, azaz ráfriss-ít, másként: felfrissít, mint pl. kissé rámelegít = felmelegít.

Szóljunk végül az angolra oly nagyon jellemző -ing toldalékról is, mellyel a
folyamatos jelenidőt fejezik ki. A mai magyarban ugyanígy: kering, ácsing(-ózik),
szálling(-ózik), teking(-et) s pl. suhing = *swing* (ide-oda leng). A magyarban, mi-
vel itt még él az illeszkedés törvénye, az -ing toldalék -ong, -öng, -eng is lehet.
Például: dülöng, dühöng, mereng, dereng, terjeng, csapong. Továbbá a magyarban
még fokozzuk is olykor a folytonosságot: ker-ing-öz-ik, dül-öng-él-get.

Az eddig bemutatott maroknyi szómutatvány már önmagában is annyira erős
bizonyítéka az egykori teljes egyezésnek, hogy ha mindez nem vág a mai tör-
ténelem és a nyelvtörténet tanításaival, akkor biztosan, mégpedig *egész bizto-
san* azokban van a súlyos, és bizony megbocsáthatatlan hiba. Mert ím, vissza-
vonhatatlanul megcsillan a valóság. Jelen esetben az, hogy az *eredeti* angol a

ma magyarnak nevezett nyelv egyik tájnyelve, pontosabban több, eltérő módon módosult tájnyelveinek keveréke, miáltal még tovább romlott a törzsnyelvhez képest. De még mindig nem annyira, hogy ne lehetne könnyen eligazodni benne magyar szemmel.

Mindez természetesen a mai angol szókincsnek csak kb. a felét érinti, szó-kincsük egészéből ugyanis levonandó az egykor erőszakkal beépített normann-latinos réteg. De a latin is a ma magyarnak nevezett ősnyelv változata, igaz eléggé szétmárt változata.⁴ Hozzá képest a kezdeti ógörög alig tért el a korabeli Kárpát-medencei törzsnyelvtől.⁵ De említhetjük meggyőző példaként az etruszk⁶, a tamil (dravida)⁷ avagy a hun nyelvet⁸ is.

Hogy a szláv nyelvekről ne is beszéljünk.

Mindenesetre már az eddigiekből is végképpen be lehet látni, hogy mint az ógörög, úgy az angol nyelv esetében is igazolódott az alábbi kis kérdés-felelet játék, melyet magyar kiskáténak is nevezhetünk:

Kérdés:

– Van-e indoeurópai nyelvcsalád?

Válasz:

– Nincsen! Ez csak mese.

Kérdés:

– Van-e finn-ugor nyelvcsalád?

Válasz:

– Nincsen! Ez is csak mese.

A ma magyarnak nevezett nyelv viszont volt és van, az emberi szellem hajnala óta s ez a nyelv és az ezt a nyelvet megteremtő alkotó szellem a mai európai műveltség nemtője. Éppen ez az átka a magyaroknak.

4 Szabédi László: *A magyar nyelv őstörténete*, Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1974.

5 dr. Aczél József: *Ógörög eredetünk és a kun-szókita nyelv* (1924, utánnomás: Fríg Kiadó, 2005, Varga Csaba: *Egy ókori magyar tájnyelv* (tanulmány), 2007., Varga Csaba: *Ógörög: régies csángó nyelv*, Fríg Kiadó, 2005.

6 Mario Alinei: *Ősi kapocs*, Allprint Kiadó, 2005. Eredeti kiadás: Mario Alinei: *Etrusco: Una forma archaica di ungherese*, Il Mulino, 2003.

7 Szentkatolnai Bálint Gábor: *Tamul-dravida tanulmányok, második rész: magyar-tamul gyöknyomozó szótár*, 1897, németül 1898-ban jelent meg, a magyar változat utánnomása: *A magyar nyelv Dél-Indiában* címmel, Fríg Kiadó, 2008.

8 Dr. Detre Csaba: Hun szavak, szövegek, http://www.varga.hu/OSKOR_ELO_NYELVE/A%20KOKOR%20ELO%20NYELVE%20A%20B%20egyutt.htm